EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 12.12.2019.
COM(2019) 639 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regulas Nr. 654/2014 darbības jomas pārskatīšana

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regulas Nr. 654/2014 darbības jomas pārskatīšana

1. IEVADS

Šis ziņojums attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regulu (ES) Nr. 654/2014 (Izpildes regula)[1], kurā paredzēti noteikumi un procedūras no starptautiskiem tirdzniecības nolīgumiem izrietošo Savienības tiesību efektīvas un savlaicīgas īstenošanas nodrošināšanai. Izpildes regulā paredzēts, ka Eiropas Savienība var apturēt vai atsaukt saistības, kas izriet no Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) nolīguma un citiem starptautiskiem tirdzniecības nolīgumiem, tai skaitā reģionāliem un divpusējiem nolīgumiem, *pēc* tirdzniecības strīdu iztiesāšanas saskaņā ar attiecīgo nolīgumu. Tajā arī noteikts, ka Komisija ir pilnvarota atjaunot pienākumu līdzsvaru saskaņā ar 8. pantu PTO Nolīgumā par aizsardzības pasākumiem vai saskaņā ar citos starptautiskos nolīgumos paredzētajiem noteikumiem par aizsardzības pasākumiem un reaģēt uz citu PTO dalībvalstu īstenotajiem koncesiju grozījumiem, kā paredzēts *GATT* XXVIII pantā.

Saistību apturēšanas vai atsaukšanas rezultātā pēc pārbaudes procedūras ar īstenošanas aktu var tikt ieviesti ES tirdzniecības politikas pasākumi. Šie pasākumi ietver i) tarifu koncesiju apturēšanu un jaunu vai palielinātu muitas nodokļu noteikšanu, ii) preču importa kvantitatīvo ierobežojumu ieviešanu vai palielināšanu, izmantojot kvotas, importa vai eksporta licences vai citus pasākumus, un iii) koncesiju apturēšanu attiecībā uz precēm, pakalpojumiem vai piegādātājiem publiskā iepirkuma jomā.

2. PRASĪBA VEIKT PĀRSKATĪŠANU

Izpildes regulas 10. pantā Eiropas Komisijai tika uzdots pārskatīt minētās regulas darbības jomu, jo īpaši tirdzniecības politikas pasākumus, kurus var pieņemt, un tās īstenošanu, un par saviem konstatējumiem ziņot Eiropas Parlamentam un Padomei. Sākotnējā pārskatīšana (regulas 10. panta 2. punkts) tika veikta 2017. gada jūlijā, un tai sekoja regulas 10. panta 1. punktā paredzētā pārskatīšana, kuru sāka 2019. gada 18. jūlijā.

Pārskatīšanas laikā izrādījās, ka regulu nepieciešams grozīt. Tāpēc ziņojums par pārskatīšanu tagad tiek iesniegts kopā ar tiesību akta priekšlikumu par minētās regulas grozījumiem.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 654/2014 (2014. gada 15. maijs) par Savienības tiesību īstenošanu starptautiskās tirdzniecības noteikumu piemērošanai un izpildei (OV L 189, 27.6.2014., 50. lpp.).

3. IZPILDES REGULAS DARBĪBAS JOMAS, TIRDZNIECĪBAS POLITIKAS PASĀKUMU UN ĪSTENOŠANAS PĀRSKATĪŠANA

3.1. Regulas darbības joma

Izpildes regulas 3. pantā ir paredzētas situācijas, kurās piemēro Izpildes regulu un ES ir tiesības piemērot pretpasākumus. ES tos var piemērot tikai 1) pēc tam, kad tirdzniecības strīdā ir pieņemts saistošs nolēmums par labu ES, 2) nolūkā īstenot ES pasākumus līdzsvara atjaunošanai, lai reaģētu uz citas valsts noteiktiem aizsardzības pasākumiem, kā paredzēts piemērojamos starptautiskās tirdzniecības noteikumos, vai 3) ja PTO dalībvalsts groza vai atsauc savas koncesijas saskaņā ar *GATT* 1994 XXVIII pantu un nav panākta vienošanās par kompensējošiem pielāgojumiem.

3.1.1. Pēc tam, kad tirdzniecības strīdā ir pieņemts saistošs nolēmums par labu ES

Pirmā situācija, kurā var piemērot Izpildes regulu, ir tad, kad pēc tirdzniecības strīda iztiesāšanas PTO vai saskaņā ar citiem starptautiskās tirdzniecības nolīgumiem ir ticis pieņemts saistošs nolēmums, kuru zaudētāja puse nav īstenojusi, tādējādi dodot ES tiesības apturēt saistību izpildi.

Periodā, uz kuru attiecas pārskatīšana, šādas situācijas nebija, tomēr pēc tam, kad PTO notiekošajā strīdā *Boeing*[2] Apelācijas institūcija 2019. gada aprīlī pieņēma ziņojumu par atbilstību, kurā tika apstiprināts, ka subsīdijas, ko uzņēmumam *Boeing* piešķīrušas Amerikas Savienotās Valstis, aizvien rada būtisku kaitējumu uzņēmumam *Airbus*, Komisija uzsāka sabiedrisko apspriešanu[3] par provizoriska saraksta izveidi, kurā iekļauti tādi Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes ražojumi, kam Savienība var noteikt pretpasākumus. Pašlaik PTO šķīrējtiesa lemj par pretpasākumu līmeni. Sabiedriskā apspriešana ir pirmais solis Izpildes regulā paredzēto tirdzniecības politikas pasākumu noteikšanā.

Kā zināms, PTO Apelācijas institūcija nonākusi krīzes situācijā. Ciktāl tas attiecas uz PTO, izstrādājot regulu, tika pieņemts, ka strīdu izšķiršanas mehānisms būs pilnībā funkcionējošs, kas ietver PTO Apelācijas institūcijas veiktu pārskatīšanu, kuras rezultātā tiek pieņemts galīgs un saistošs nolēmums. Pēdējo divu gadu laikā šī noteiktība arvien vairāk tiek apdraudēta, jo tiek bloķēta jaunu Apelācijas institūcijas locekļu iecelšana. PTO Apelācijas institūcija nevar izskatīt apelācijas, ja tās sastāvā nav vismaz trīs locekļi. Kopš 2019. gada 11. decembra Apelācijas institūcijā ir tikai viens loceklis. Gaidāmos kolēģijas ziņojumus var pārsūdzēt, apzinoties, ka šādas apelācijas netiks izskatītas, un šādā gadījumā puses nevarētu iegūt galīgu, saistošu un izpildāmu lēmumu.

Lai gan ES izstrādāja ārkārtas pasākumus, proti, pagaidu kārtību, kuras mērķis ir replicēt PTO apelācijas mehānismu, izmantojot šķīrējtiesas procedūras saskaņā ar PTO Vienošanās par strīdu izšķiršanu 25. pantu, šī kārtība nav automātiska, un ES nav garantijas, ka otra puse tam piekritīs.

Pārskatot Izpildes regulas darbības jomu attiecībā uz citiem starptautiskiem tirdzniecības nolīgumiem, tika konstatēta vēl viena problēma. Līdzīga situācija, kad ir bloķēta strīdu izšķiršana, var rasties arī saistībā ar citiem tirdzniecības nolīgumiem, tai skaitā

---

[2] *United States — Measures Affecting Trade in Large Civil Aircraft — Second Complaint* (DS353).

[3] *WTO Boeing dispute: EU issues preliminary list of U.S. products considered for countermeasures*; https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_19_2162.

reģionāliem un divpusējiem nolīgumiem, ja trešā valsts nesadarbojas, kas nepieciešams, lai darbotos saistošs strīdu izšķiršanas mehānisms. Piemēram, ja otra puse neieceļ šķīrējtiesnesi un nav rezerves mehānisma attiecīgās situācijas risināšanai, ES nevar iegūt saistošu nolēmumu, ko var izpildīt.

Tā kā Izpildes regulu var izmantot tikai *pēc* saistoša nolēmuma pasludināšanas, nevar sasniegt regulas mērķi, proti, nodrošināt Eiropas Savienībai vajadzīgos instrumentus, lai tā varētu efektīvi un ātri reaģēt uz trešo valstu ieviestiem nelikumīgiem pasākumiem un aizsargāt ES ekonomiskās intereses. Minēto problēmu risināšanas nolūkā ir nepieciešams novērst šo plaisu un atjaunināt regulu.

3.1.2. Līdzsvara atjaunošanas pasākumi, ko veic, reaģējot uz trešās valsts noteiktiem aizsardzības pasākumiem

Otrā situācija, kurā var piemērot Izpildes regulu, attiecas uz līdzsvara atjaunošanas pasākumiem, gadījumos, kad trešā valsts nosaka aizsardzības pasākumu, nevienojoties ar ES par kompensāciju.

Līdz šim regula šim nolūkam ir izmantota vienu reizi, proti, reaģējot uz Amerikas Savienoto Valstu 2018. gadā noteiktajiem ievedmuitas nodokļiem tēraudam un alumīnijam. ES ieviesa līdzsvara atjaunošanas pasākumus, nosakot papildu tarifus vairākiem no ASV ievestiem ražojumiem[4]. Īstenošanas akta, ar ko nosaka līdzsvara atjaunošanas pasākumus, pieņemšanas procedūra kopumā ilga divus mēnešus, kas atbilst PTO līgumā noteiktajam termiņam. Pateicoties Izpildes regulai, ES varēja ātri reaģēt uz ASV noteiktajiem aizsardzības pasākumiem un aizstāvēt ES ekonomiskās intereses. Tāpēc var secināt, ka Izpildes regula bija ļoti noderīga un spēlēja būtisku lomu ES reakcijā uz ASV noteiktajiem pasākumiem tēraudam un alumīnijam.

3.1.3. Koncesiju grozīšana saskaņā ar GATT *1994 XXVIII pantu*

Trešā situācija, kurā var piemērot Izpildes regulu, iestājas, kad cita PTO dalībvalsts groza koncesijas saskaņā ar *GATT* 1994 XXVIII pantu, iepriekš nevienojoties ar ES par kompensāciju. Pārskatīšanas periodā šāds gadījums nav bijis. Tomēr šajā ziņā zināmu lomu varētu būt spēlējusi regula, jo šīs regulas esamība vien citām PTO dalībvalstīm norāda, ka ES var izmantot savas tiesības atjaunot līdzsvaru saskaņā ar XXVIII pantu, ja netiek panākta vienošanās par kompensāciju, uz kuru attiecas arī strikts termiņš.

3.2. Tirdzniecības politikas pasākumi un līdzšinējā īstenošana

Izpildes regulas 5. pantā ir uzskaitīti pretpasākumi, tā sauktie tirdzniecības politikas pasākumi, kurus var veikt gadījumos, kad ES ir tiesības reaģēt uz otras puses radītajiem tirdzniecības šķēršļiem. Uzskaitīti ir trīs veidu ES pasākumi, proti, a) tarifa koncesiju apturēšana un jaunu vai palielinātu muitas nodokļu piemērošana, b) preču importa vai eksporta kvantitatīvu ierobežojumu ieviešana vai palielināšana un c) koncesiju apturēšana publiskā iepirkuma jomā.

[4] Minētie pasākumi tika ieviesti ar Komisijas 2018. gada 16. maija Īstenošanas regulu (ES) 2018/724 par konkrētiem tirdzniecības politikas pasākumiem attiecībā uz konkrētiem Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes ražojumiem (OV L 122, 17.5.2018., 14.–28. lpp.) un ar Komisijas 2018. gada 20. jūnija Īstenošanas regulu (ES) 2018/886 par konkrētiem tirdzniecības politikas pasākumiem attiecībā uz konkrētiem Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes ražojumiem un ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) 2018/724 (OV L 158, 21.6.2018., 5.–18. lpp.).

Pārskatot šo regulas daļu, jo īpaši tika ņemts vērā Izpildes regulas līdzšinējais izmantojums. Kad ASV tēraudam un alumīnijam noteica papildu ievedmuitas nodokļus, ES, atbildot uz ASV pasākumiem, paaugstināja ievedmuitas nodokli vairākiem no ASV ievestiem ražojumiem. Regula izrādījās ļoti efektīva gan laika ziņā (proti, ātra reakcija uz ASV ieviestu pasākumu un PTO strikto īstenošanas akta pieņemšanas termiņu ievērošana), gan attiecībā uz ES pieejamo pasākumu klāstu. ES noteica pretpasākumus tādā apmērā, kas atbilst to ASV pasākumu kopējai vērtībai, uz kuriem attiecas līdzsvara atjaunošana, tomēr ievērojama daļa ES līdzsvara atjaunošanas pasākumu tiks piemēroti tikai, kad būs pagājuši trīs gadi kopš ASV ieviesušas nodokļus, kā paredzēts PTO Nolīguma par aizsardzības pasākumiem 8. panta 3. punktā. Šādā veidā, ciktāl to atļauj minētais PTO nolīgums, tika atjaunots savstarpējo koncesiju un priekšrocību līdzsvars tirdzniecības attiecībās starp ASV un ES. Šādi arī tika apliecināta Izpildes regulas efektivitāte, piemērotība un nozīme attiecībā uz ES spēju ātri un efektīvi reaģēt un aizstāvēt savas ekonomiskās intereses.

Pārējie divi Izpildes regulā atļautie pasākumu veidi – kvantitatīvu ierobežojumu ieviešana vai palielināšana preču importam vai eksportam un koncesiju apturēšana publiskā iepirkuma jomā – vēl nav pārbaudīti, bet tos varēs izmantot arī nākotnē.

Turklāt, lai arī regula neaptver citus iespējamos pasākumus, jo īpaši pakalpojumu vai intelektuālā īpašuma jomā, Komisija uzskata, ka tās izvērtējums 2017. gadā veiktajā agrīnajā novērtējumā saskaņā ar regulas 10. panta 2. punktu šajā posmā joprojām ir spēkā. Šī pārskatīšana īpaši attiecās uz tirdzniecības politikas pasākumiem, kurus var pieņemt saskaņā ar regulu. Pašlaik Komisija neredz iemeslu, kādēļ regulas paplašināšana šajā jomā būtu nepieciešama un lietderīga. Tas tā ir jo īpaši tāpēc, ka pārskatīšana ir parādījusi, ka pašlaik, balstoties uz regulas līdzšinējo izmantojumu, ES rīcībā ir pietiekami daudz efektīvu pasākumu, ko tā var veikt, lai aizsargātu ES intereses arī turpmākajos regulas piemērošanas gadījumos. Turklāt jāatgādina, ka saskaņā ar regulu ir iespējami vēl divi citi pasākumu veidi, kas līdz šim nav izmantoti, bet būs pieejami arī nākotnē. Komisija uzskata, ka ir svarīgi arī turpmāk uzraudzīt un pārskatīt pieejamo pasākumu klāstu un to lietderību. Šādai pārskatīšanai būtu jābalstās gan uz turpmākiem piemērošanas gadījumiem, gan uz citām norisēm, kas var ietekmēt Izpildes regulas efektivitāti plašākā kontekstā.

4. SECINĀJUMS

Visbeidzot, lai gan līdz šim Izpildes regula tikusi izmantota tikai vienu reizi, ir pierādījies, ka tā ir būtisks ES ekonomisko interešu aizsardzības instruments reakcijā uz trešo valstu noteiktajiem tirdzniecības šķēršļiem. Prakse, kaut arī tā bijusi neliela, ir parādījusi, ka, pateicoties tam, ka šāda regula ir pieņemta, ES var ātri un efektīvi reaģēt. Komisija uzskata, ka papildus regulas līdzšinējai piemērošanai būtiska nozīme ir tam vien, ka šāda regula pastāv, jo tā ir spēcīgs vēstījums par ES spēju aizstāvēt savas tiesības. Ierobežotais regulas izmantošanas gadījumu skaits pārskatīšanas periodā daļēji varētu būt saistīts ar procedūras posmu, kurā norisinājās tirdzniecības strīdi. Tirdzniecības strīdos izpildes posms ir ļoti vēlīns posms, līdz kuram nonāk tikai daži strīdi, jo vairums strīdu tiek pienācīgi atrisināti daudz agrākā posmā.

Jaunās ar PTO institucionālo krīzi saistītās problēmas attiecībā uz strīdu izšķiršanu, kā arī iespējamās nepilnības strīdu izšķiršanā saskaņā ar citiem starptautiskiem tirdzniecības nolīgumiem rada bažas par regulas efektivitāti tās pašlaik spēkā esošajā redakcijā. Tāpēc pēc Komisijas uzskatiem nolūkā nodrošināt, ka ES arī turpmāk var efektīvi aizstāvēt savas ekonomiskās intereses, ir jāgroza to situāciju tvērums, kurās var izmantot Izpildes

regulu. Saskaņā ar grozījumu priekšlikumu Komisija turpinās uzraudzīt regulas vispārējo izmantošanu un lietderību.